

8.12. Viswatertypering van ondiepe, stilstaande wateren

Om enige ordening aan te brengen in het denken over de relatie tussen water en visstand, heeft Sportvisserij Nederland eind 20ste eeuw voor de Nederlandse stilstaande viswateren een viswatertypering ontwikkeld. De typering sluit echter niet meer aan op de praktijk van het visstandbeheer van de 21ste eeuw.

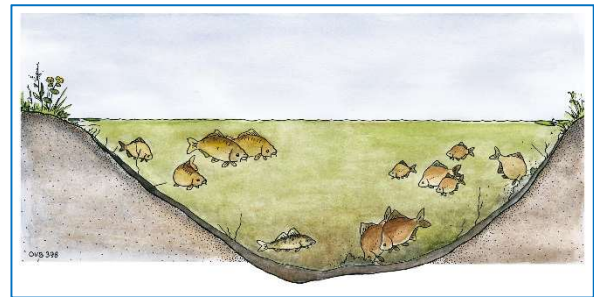
De viswatertypering wordt sindsdien – en nog steeds – veelvuldig gebruikt in rapporten en beleidsplannen op het gebied van visstandbeheer. Daarom is het ook nu nog nuttig om bekend te zijn met deze typering. Het is echter vooral belangrijk om daarbij ook te begrijpen waarom deze typering in relatie tot de sterk veranderde ecologische toestand van het Nederlandse viswater niet meer klopt.

Eutrofiëring

De indeling is destijds gemaakt op basis van de **sluutfactoren voedselrijkdom** en de mate van voorkomen van **waterplanten**. Het in meer of mindere mate ontbreken van waterplanten was eind 20ste eeuw een belangrijk knelpunt in de ontwikkeling van een gevarieerde visstand. Als gevolg van de hoge belasting met meststoffen ("eutrofiëring") waren de meeste wateren door de enorme algengroei te troebel om waterplantengroei mogelijk te maken. Daarnaast zorgde de hoge voedselrijkdom van het water niet alleen voor troebel water, maar ook voor een hoge productie van jonge witvis, en dan vooral de niet van waterplanten afhankelijke vissoorten.

Brasem-snoekbaars viswatertype

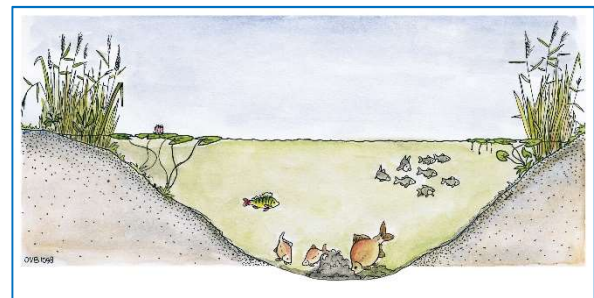
De combinatie van deze troebele, voedselrijke en plantenarme toestand van de meeste viswateren zorgde dus voor een hoge productie van kleine brasem, terwijl de zo sterk van waterplanten afhankelijke snoek ontbrak. De rol van roofvis werd daarbij ingenomen door de lichtschuwe snoekbaars. Aldus werd de naam **brasem-snoekbaars viswatertype** gekozen voor deze destijds veel voorkomende troebele toestand van de Nederlandse viswateren.

Brasem-snoekbaarstype: troebel en onbegroeid

Blankvoorn-brasem viswatertype

De viswatertypering was sterk gericht op de meerwaarde van een (zelfs geringe) toename aan waterplanten en vertaalde dit naar betere ontwikkelingsmogelijkheden voor de visstand.

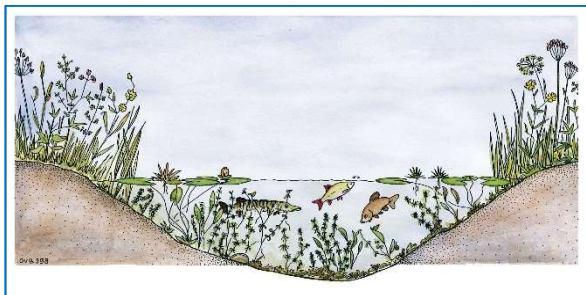

Blankvoorn-brasemtype: 10-20% begroeiing

Al bij 10% waterplantenbegroeiing werd het **blankvoorn-brasem viswatertype** onderscheiden. Dit type was een belangrijk streefbeeld in het visstandbeheer. Door aanplant van waterplanten werd getracht de snoek-, baars- en blankvoornstand te vergroten.

Ruisvoorn-snoek viswatertype

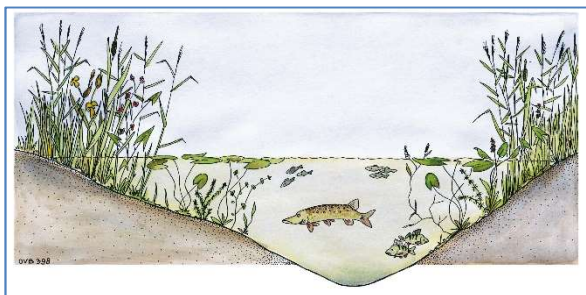
Viswateren met een waterplantenbedekking van meer dan 20% kwamen nauwelijks voor. Als gevolg hiervan waren plantenminnende vissoorten als snoek, zeelt, kroeskarper en ruisvoorn een zeldzame verschijning. Alleen in smalle, heldere sloten kon het zonlicht ver genoeg doordringen in het water om de groei van onderwaterplanten mogelijk te maken. Hier groeide het water dan echter ook nagenoeg helemaal vol met waterplanten. Als gevolg van de hoge productie van zuurstof overdag en een

Ruisvoorn-snoektype: 60-100% begroeiing

hoog verbruik van zuurstof 's nachts ontstaat in dergelijke wateren een milieu waarin alleen vissoorten kunnen gedijen, die goed tegen sterke wisselingen in het zuurstofgehalte kunnen, waaronder de kenmerkende soorten ruisvoorn en snoek. Voor veel andere vissoorten is dit viswatertype echter ongeschikt. Ook voor veel sportvissers is een water dat voor meer dan 60% is begroeid, ongeschikt.

Snoek-blankvoorn viswatertype

Snoek-blankvoorn type: 20-60% begroeiing

In het snoek-blankvoorn viswatertype vind je kenmerken van alle voorgaande typen en hun vismilieus terug. Hierdoor kan zich een gevarieerde, evenwichtige visstand ontwikkelen. Naast het ecologisch belang (het is het meest soortenrijke viswatertype) wordt ook het belang van de sportvisser nog gediend. Het snoek-blankvoorn type herbergt namelijk een gevarieerde visstand én is ook nog plaatselijk goed bevisbaar.

Andere tijden: van rijk naar arm

Aan het begin van de 21ste eeuw kreeg het visstandbeheer in Nederland te maken met een radicaal veranderende situatie. De belasting met meststoffen werd zodanig teruggedrongen, dat in de meeste viswateren het doorzicht niet langer belemmerend was voor een voldoende

waterplantengroei. In korte tijd sloeg de ecologische toestand om van troebel en voedselrijk naar helder en voedselarm. De natuurlijke productie van visvoedsel blijkt sindsdien in vooral kleinere, afgesloten viswateren, te laag om de sportvisser een aantrekkelijke visstand te bieden. Maar er is meer aan de hand.

Complex aan nieuwe invloeden

De visstand wordt sterker dan voorheen beïnvloed door nieuwe versturende factoren. Vanaf 1995 ging predatie door **aalscholver** een belangrijke rol spelen (zie ook het **Infoblad 8.22. Sportvisserij en aalscholvers**). Als gevolg van de toename van **waterplanten** worden veel wateren één of meer keer per jaar **gemaaid**. Hiermee wordt een duurzame visstand, die past bij de ecologische toestand van het water, rigoureus verstoord met alle ecologische gevolgen van dien.

Verder lijkt de invloed van **exotische planten en dieren** (o.a. quaggamossel, ongelijkbladig vederkruid) **hormonen, geneesmiddelen, bestrijdingsmiddelen** en andere **chemische verontreinigingen** een steeds grotere impact te hebben op de ecologie van onze viswateren.

Typering minder relevant

Als gevolg van alle genoemde veranderingen, blijkt de oude viswatertypering in de praktijk steeds minder bruikbaar als model om de invloed van 'de nieuwe sleutelfactoren' inzichtelijk te maken. Nieuwe inzichten in de manier waarop onze viswateren ecologisch functioneren en de mate waarin dit wordt beïnvloed door deze versturende factoren, zullen moeten leiden tot een verantwoord beheer van deze wateren.

Chemische verontreinigingen en exoten zullen vooral op (inter)nationaal niveau moeten worden aangepakt. Op lokaal waterniveau zullen keuzes moeten worden gemaakt in gewenste functies en doelen. Voor specifieke sportviswateren zal een hierop afgestemde inrichting en passend (o.a. maai- en visstand-) beheer moeten leiden tot goed bevisbaar viswater met een voor de sportvisser aantrekkelijke visstand.